

БЛОГ ЯК СУЧАСНИЙ ЗАСІБ ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛІВ

У статті порушується питання про можливості використання нових інформаційних мережних технологій – блогів (онлайн-щоденників) – як сучасних засобів взаємодії вчителів.

Ключові слова: *блог, онлайн-щоденник, взаємодія, мережна взаємодія.*

Постановка проблеми. Сучасне суспільство потребує людей, які здатні конструктивно та системно мислити, швидко знаходити необхідну інформацію, готові взяти на себе відповідальність і прийняти адекватні рішення, створювати принципово нові ідеї в різних сферах життєдіяльності людини. А це означає, що сьогодні потрібні нові підходи в системі освіти, нове педагогічне мислення, нове ставлення педагога до своєї діяльності, результатом якої має бути виховання людини-інноватора. Одним із перспективних і результативних напрямків реалізації цього завдання є використання комп'ютерних мережних технологій або технологій взаємодії. У науково-методичній літературі та фахових виданнях досить часто порушуються питання про використання соціальних (колективних) служб Web 2.0 – мережного програмного забезпечення для підтримки групової взаємодії за допомогою послуг Інтернету: обміну інформацією, спільного створення та редагування публікацій, збереження посилань та мультимедійних ресурсів тощо [2; 3]. Зрозуміло, що без панування в освітній сфері духу творчості, постійного пошуку нових ідей, пошуку шляхів вирішення педагогічних проблем на основі залучення широкого кола педагогів виконати соціальне замовлення суспільства не можливо, тому проблема пошуку шляхів взаємодії у процесі використання вчителями інформаційних технологій нового покоління Web 2.0, коли відбувається взаємообмін, взаємозбагачення та саморозвиток їх особистості, на сьогоднішній день є надзвичайно актуальною проблемою.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Наукові основи технології навчання з використанням інформаційних технологій розглядались у дослідженнях А.М. Білоруса, І.М. Богданова, Л.Ф. Панченко та інших

дослідників. Проблемі впровадження послуг Інтернету в освітній процес навчальних закладів присвячені праці О.Г. Глазунової, В.П.Карповської, Н.В. Морзе, К.М. Обухова, В.В. Осадчого, Є.Д. Патаракіна та інших. Н.В. Морзе та О.Г. Глазунова стверджують, що «служби та сервіс мережі Інтернет (WWW, електронна пошта, пошукові системи, тематичні каталоги, освітні портали, вікі, блоги) можна використовувати для організації навчання студентів за різними формами» [3, с.146]. Однак проблема використання блогів учителями в процесі їх співпраці та взаємодії у вітчизняній науковій літературі висвітлена недостатньо, тому виникає потреба у більш детальному вивченні можливостей блогів як засобу взаємодії вчителів.

Мета дослідження: з'ясувати, які можливості має блог як засіб взаємодії вчителів при використанні нових інформаційних мережних технологій.

Виклад основного матеріалу. Одним із перспективних і результативних напрямків використання сучасних інформаційних технологій є комп'ютерні мережні технології або технології взаємодії. Під взаємодією педагогів у педагогічному процесі розуміємо взаємний вплив педагогів один на одного, результатом якого є сформована готовність до впровадження нового, зокрема до впровадження нових інформаційних технологій, до інноваційної діяльності. Каналами взаємодії у педагогічному процесі є спільна діяльність і взаємини між педагогами.

Як було зазначено вище, у науково-методичній літературі та фахових виданнях досить часто порушуються питання про використання соціальних (колективних) служб Web 2.0 – мережного програмного забезпечення для підтримки групової взаємодії за допомогою служб Інтернету: обміну інформацією, спільного створення та редагування публікацій, збереження посилань та мультимедійних ресурсів тощо. Важливим аспектом Web 2.0, на відміну від Web 1.0, орієнтованого на розвиток технологій комп'ютерної взаємодії, є зміна пріоритетів та акцентів у використанні інформаційних технологій і задоволенні потреб користувачів.

До основних переваг Web 2.0 можна віднести право користувачів самотійно створювати контент, маніпулювати ним та керувати зв'язками між своїми та чужими документами. Іншою важливою особливістю Web 2.0 є активний обмін даними між членами спільноти: новинами, статтями, фотографіями тощо. Ще однією особливістю Web 2.0 є простота та зручність у створенні сайтів для некваліфікованих користувачів, але при цьому обов'язковим залишається дотримання ряду стандартів та положень. Це, зокрема, стандарти візуального оформлення та функціональності сайтів, типові вимоги пошукових систем, стандарти XML та відкритого інформаційного обміну.

Найдоступнішою і найпоширенішою службою Web 2.0 є мережні щоденники (блоги) – невеликі веб-сайти, автори яких (блоггери) можуть керувати доступом до інформації, розміщеної у блозі: робити їх доступними або для всіх користувачів, або тільки для певного кола читачів. «Блог» – від англійського *bloging* (блогінг) – вхід у «світове павутиння», в якому людина веде свою колекцію записів.

До переваг даної технології відносяться: відкритість інформаційного наповнення для всіх учасників, оперативність розміщення інформації і доступу до неї, незалежність від індивідуального графіку відвідування учасниками блогу, інтерактивність – учасники мережного співтовариства (учні, вчителі, колективи навчальних закладів, районні чи міські керівники тощо) можуть залишати у щоденнику власні записи, читати повідомлення та публікації своїх колег, коментувати повідомлення і відповідати на коментарі, пов'язувати повідомлення та коментарі за допомогою гіперпосилань. Зазначені принципи та особливості Web 2.0 дають можливість використовувати безкоштовне мережне програмне забезпечення для організації взаємодії вчителів школи або району (міста): позакласних виховних заходів, інтелектуальних конкурсів, дозвілля, клубів (гуртків) за інтересами тощо.

Ми маємо певний досвід використання блогів для організаційно-методичної та навчальної роботи з учнями. З липня місяця 2007 року

використовується мережний щоденник (блог) для організації і координації роботи шкільних та районних (міських) координаторів Всеукраїнського фізичного конкурсу «Левеня», в якому розміщується офіційна інформація Міністерства освіти і науки України про даний конкурс, інформаційні матеріали про організацію конкурсу в області, підсумкові матеріали участі навчальних закладів, міст і районів області тощо. Використання мережного щоденника для організації і координації роботи районних (міських) і шкільних організаторів фізичного конкурсу «Левеня» дає свої плоди: конкурс в області щорічно проходить організовано, масово і результативно.

На сьогоднішній день в області з навчальною, організаційною та методичною метою вчителями створено та використовується декілька десятків блогів, серед яких один блог – «КЦ Левеня» – колективний.

Для цілеспрямованого створення та використання блогів дамо їх класифікацію. Блоги можна класифікувати за різними ознаками:

1. За авторством:

- персональні блоги (<http://tumoshenkosv.blogspot.com/> – «Шкільний курс фізики від Світлани Олександрівни», <http://physikssh7.blogspot.com/> – фізика в школі №7 м. Суми та інші);

- колективні блоги (<http://kclevenia.blogspot.com/> – блог спільноти координаторів Сумщини).

2. За правом доступу до контенту (матеріалів блогу): закриті; відкриті тільки для групи вибраних (запрошених) осіб; відкриті для зареєстрованих користувачів; відкриті для всіх. Усі блоги, приклади яких наведені у попередньому та наступних пунктах, відкриті для всіх.

3. За змістом: блоги-щоденники; тематичні; інформаційні; рекламні; розважальні тощо. Наприклад, до тематичних відносяться блоги про червоновухих черепах <http://neptikshustrik.blogspot.com/> та про вишивку бісером <http://sladkoezka-biser.blogspot.com/>. До інформаційних відноситься блог Синівського професійно-технічного ліцею <http://kabfiz.blogspot.com/> та інші.

4. За призначенням (метою) блоги діляться на: організаційні; організаційно-методичні; методичні; навчальні. До організаційних відноситься блог «Левеня» на Сумщині – присвячений організації

Всеукраїнського фізичного конкурсу у Сумській області – <http://sumylevenia.blogspot.com/>, до організаційно-методичних – блог про створення шкільних сайтів на ЮКОЗі <http://scolsait.blogspot.com/>, до методичних – блог «Світ очима дитини» – <http://sladkoezka.blogspot.com/>, а до навчальних – вже згадуваний нами блог «Шкільний курс фізики від Світлани Олександрівни» <http://tumoshenkosv.blogspot.com/>. Слід зазначити, що в «чистому» вигляді блоги практично не бувають [1].

Які ж переваги мають блоги перед іншими інформаційними технологіями?

1. Простота використання і доступність:

- використання блогів не вимагає від користувача спеціальних знань, що дозволяє здійснювати оперативну публікацію будь-якої інформації (текст, графіка, аудіо-і відеофайли, анімація тощо);

- у блогах зручний для читання і сприйняття інформації інтерфейс, що настроюється користувачем у відповідності зі своїми потребами;

- використання спеціальних програм-клієнтів, які дозволяють зручним способом публікувати інформацію як за допомогою персонального комп'ютера, так і за допомогою мобільних засобів зв'язку (мобільний телефон, комунікатор, смартфон тощо);

- більшість блогів побудовано на філософії відкритого джерела тобто доступні вихідні програмні коди всього сервера і клієнтів, що дозволяє виправити помилки, додавати нові функціональні модулі і т.д.

2. Ефективність організації інформаційного простору:

- організація персонального інформаційного простору користувача у вигляді щоденника або журналу, що дозволяє публікувати, зберігати, обробляти, передавати різну за виглядом і змістом інформацію та здійснювати її пошук у всьому масиві даних;

- можливість створення спільнот, які можуть адмініструвати кілька людей, з персональними налаштуваннями доступу для авторів та коментаторів;

- єдина система адресації для повідомлень і документів;

- застосування RSS-потоків для впорядкування повідомлень стрічок новин, анонсів статей, змін у блогах тощо;

- організація системи зберігання інформації, що дозволяє формувати як деревоподібну структуру для зберігання інформації, так і довільним чином сформовану, яка утворюється шляхом привласнення повідомленням і документам ключових слів, що дозволяє розміщувати їх у різні рубрики;

- використання механізму автоматичного зворотного зв'язку, що дозволяє обмінюються повідомленнями про появу на блозі нової інформації (коментаря), пов'язаної з попереднім повідомленням, заміткою тощо.

3. Інтерактивність і мультимедійність:

- можливість користувачеві одночасно адмініструвати декілька блогів;
- до будь-якого запису в блозі можна додавати коментарі у вигляді тексту, аудіо-чи відеоінформації, які розміщуються у вигляді ієрархічного «дерева»;

- розгалуженість полеміки і можливість ведення декількох дискусій одночасно у зручний для користувача час;

- двостороння обмінна функція пошти, що надає можливість як отримувати нові повідомлення та коментарі, так і надсилати відповіді і публікувати свої повідомлення;

- використання механізму, що дозволяє легко стежити за новими записами будь-якої кількості користувачів, а також регулювати доступ до своїх власних записів;

- можливість створювати опитування та тестів з миттєвою публікацією результатів;

- публікація анонсів, анотацій і дайджестів на будь-які матеріали та події, що відбуваються у блогосфері;

- застосування вікі-технології, яка передбачає спільну роботу і зміну контенту будь-якою кількістю користувачів;

- використання тегів для оформлення та форматування документів, створення гіперпосилань тощо.

4. Надійність і безпека:

- тільки власник ресурсу може вносити до нього нові записи, що дозволяє позбутися звичайної для гостьових книг проблеми «забруднення» нелегітимними повідомленнями сторінок щоденника;

- захист від спаму (несанкціонованих повідомлень рекламного характеру) в коментарях;

- можливість заборони на перегляд записів якомусь конкретному користувачу і незареєстрованим користувачам;

- можливість створення резервної копії вмісту щоденника або співтовариства із збереженням всіх коментарів, зв'язків і т.д. в електронному вигляді для розміщення на іншому ресурсі;

- генерація сторінок, окремого щоденника або спільноти з коментарями у формат *. DOC, *. RTF або *. PDF. для друку або онлайн перегляду і т.д.

Вважається, що великий комунікаційний потенціал і можливості, надані блог-технологіями, дозволяють по-новому підійти до вирішення таких питань організації дистанційного навчання, як:

- організація особистого інформаційного простору вчителя і учнів, в якому підсумовуються всі документи та повідомлення, які зберігаються в одному місці, що дозволяє не тільки здійснювати публікацію повідомлення більш ніж в одну спільноту, але й полегшує роботу з накопиченими даними;

- організація відкритих і закритих співтовариств для колективного обговорення різних питань і здійснення спільної роботи під наглядом модератора (вчителя), що істотно розширює ефективність групової навчальної діяльності;

- створення електронних медіабібліотек, до складу яких можуть бути включені каталогізовані тематичні бази навчальних, довідкових, ілюстративних та інших документів і даних для забезпечення адресного пошуку та вільного мережного доступу;

- забезпечення оперативного та надійного зв'язку між учнем і вчителем для вирішення питань, отримання відповідей, обговорення поточних проблем і організаційних моментів;

- зручність додавання, читання та пошуку потрібних повідомлень дає можливість для розгортання конструктивних дискусій, які є невід'ємною частиною педагогічного процесу;

- надання учням можливостей для обміну інформацією один з одним для самостійної роботи та взаємонавчання;

- використання електронних конспектів та лекцій під час навчання, рекомендованої літератури, тощо, які можуть пересилатись в електронному вигляді з подальшим утворенням групових консультацій з різних питань;

- застосування у навчальному процесі тестів та опитувань, що дозволяють виявити проміжний рівень знань або визначити ставлення учнів до якої-небудь проблеми.

Підвищення ефективності процесу взаємодії користувачів в Інтернет-середовищі, різноманіття принципів особливостей і різних можливостей блогів, а також відносна дешевизна використання подібного сервісу як вчителями, так і учнями, обумовлює серйозні перспективи для застосування подібних інформаційних технологій і необхідність їх глибокого вивчення і експериментальних досліджень на практиці. Можна допустити, що при виборі правильної стратегії організації і управління віртуальним співтовариством у процесі дистанційного навчання, в результаті спільної діяльності вчителів та учнів, будуть вирішені основні педагогічні завдання, а також особистісний ріст учнів, що виражається в появі нових навичок і вмінь, необхідних для самонавчання і саморозвитку.

Педагогічний потенціал блогів у першу чергу полягає в тому, що учні в процесі отримання, трансформації знань і подальшому публікуванні своїх робіт вчать конструювати знання, засновані на відносинах і спілкуванні – взаємодії. Для вчителів опубліковані праці учнів – це можливість зробити висновки про те, як учні трансформують і присвоюють смисли і стратегії, освоєні в рамках соціального досвіду. Для учнів подібна публікація – це матеріал для подальшої рефлексії й аналізу, який дозволяє їм ще раз звернутися до своїх робіт і переосмислити їх, збагатити таким чином свій власний досвід. Наявна у блогах можливість розміщення коментарів до повідомлень, як було зазначено вище, сприяє отриманню зворотного зв'язку і потенційної підтримки нових ідей, а можливість включення в текст гіперпосилань на інші ресурси допомагає учням усвідомлювати взаємозв'язки і контекст знань, їх конструювання та освоєння. Посилання на джерела допомагають читачеві визначити, наскільки відповідає його переконанням те, що пише автор блогу. Блоги мають великий потенціал для активного та інтерактивного навчання, інтенсивної взаємодії між учнями та

вчителями, розвитку навичок мислення вищого порядку і більшої гнучкості навчального процесу.

У ході впровадження та використання нових інформаційних мережних технологій (блогів) у вчителів виникають значні труднощі методичного, інформаційного, технологічного, програмного, технічного, організаційного характеру. З метою надання практичної та методичної допомоги вчителям, які впроваджують нові інформаційні мережні технології (блоги) у навчально-виховний процес, на базі Сумського ОППО організовано роботу творчої групи вчителів фізики – районних координаторів фізичного конкурсу «Левеня». Для координації роботи членів творчої групи та їх інформаційного забезпечення були заплановані наступні заходи:

- 1) проведення науково-практичних семінарів для вчителів, які впроваджують нові інформаційні технології;

- 2) упровадження проблемних курсів “Використання сучасних засобів навчання при викладанні загальноосвітніх дисциплін” на факультеті підвищення кваліфікації Сумського ОППО для вчителів загальноосвітніх дисциплін;

- 3) упровадження теми про блоги та їх створення у рамках програми-тренінгу «Інтел – Навчання для майбутнього» для вчителів різних спеціальностей.

Участь у роботі творчої групи та науково-методичних семінарах активізувала діяльність учителів по впровадженню нових мережних технологій і була стимулом для розвитку їх ініціативи з питань пошуку нових методів навчання з використанням сучасних комп'ютерних комплексів на уроках. Неабияку роль у розвитку інноваційної діяльності та ініціативи вчителів мав обмін досвідом під час семінарів та обговорень уроків і виховних заходів, адже кожний учасник намагався знайти щось нове як у своїй роботі, так і в роботі колег.

Висновки. Отже, співпраця (взаємодія) є головною ознакою розвитку інноваційної ініціативи вчителів. Співпраця вчителів сприяє поширенню нових ідей, обміну новими знаннями, покращенню мотивації пізнавальної діяльності вчителів і набуття практичного досвіду. В ході даного дослідження

було підтверджено, що залучення вчителів до колективної взаємодії через творчі групи, науково-практичні семінари та інші форми співпраці є стимулюючим фактором розвитку їх інноваційної діяльності та ініціативи. Особливо великий потенціал щодо взаємодії педагогів має блог, який: забезпечує спільну роботу в мережних проектах та відображення ходу роботи і результатів діяльності; має високий рівень інтерактивності; має високий рівень захисту від стороннього впливу; можна використовувати як майданчик для педагогічних або наукових дискусій; має можливість організувати консультації та надавати додаткові знання з окремих питань або тем; дає можливість створювати педагогічні або учнівські «віртуальні мережі» і «віртуальні спільноти»; можна використовувати для побудови дистанційного курсу навчальної дисципліни; може бути особистим електронним щоденником; може використовуватися вчителями як спільне сховище документів тощо.

Слід зазначити, що проблема використання вчителями блогів як засобу взаємодії цим не вичерпується і вимагає подальших наукових розвідок та досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вікіпедія – Вільна енциклопедія: Блог. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Блог/>. – Заголовок з екрану.
2. Лабудько С.П. Використання технологій Web 2.0 в управлінні навчальним закладом / С.П. Лабудько // Процес управління суспільним розвитком: виклики, реформи, досягнення. Зб. мат. II Міжнародної науково-практичної конференції 28-30 травня 2009 р. м. Суми. – Сумський ОІППО, 2009. – С. 50-52.
3. Осадчий В.В. Соціальні сервіси Інтернет у професійній підготовці майбутніх учителів / В.В. Осадчий // Педагогічний дискурс: зб. наук. пр. за ред. Сиротенко А.Й. – Хмельницький: ХГПА, 2009. – Вип.6. – С. 146-151.